

Asia: VN/36586/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehdyn puolustusyhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Lausuntoon on sisällytetty myös Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun huomiot.

3 artikla. Pääsy sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä niiden käyttö.

Sopimuksen 3 artiklan mukaan "USA:n joukoilla, USA:n sopimustoimittajilla, suomalaisilla sopimustoimittajilla, huollettavilla sekä muilla yhteisesti sovituilla tahoilla on oikeus esteettä päästä ja käyttää liitteessä määriteltyjä sovittuja tiloja ja alueita sopimuksessa lueteltuihin tarkoituksiin: esimerkiksi vierailuihin, koulutukseen, harjoituksiin, kauttakulkuun, joukkojen sijoittamiseen, kaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittamiseen ennakoita, humanitaariseen ja katastrofiapuun liittyvään toimintaan sekä valmiusoperaatioihin. Lista ei ole poissulkeva."

Perusteluissa todetaan erikseen, että kansallisessa lainsäädännössä kansallisen päätöksentekomenettelyn osalta sovellettavaksi voisi tulla laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta (418/2017). Avun antamista ja pyytämistä tai yhteistoimintaan osallistumista harkittaessa tulee lain mukaan ottaa huomioon YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet ja muut Suomea velvoittavat kansainvälisen oikeuden säännöt.

3 artiklan ja myös 4 artiklan (puolustuskaluston, tarvikkeiden ja materiaalin sijoittaminen ennakoita) osalta muistutamme, että tilanteissa, joissa mainittuja artikloja sovelletaan, tulee kansallisen lainsäädännön mukaisesti huomioida kansainvälisen oikeuden säännöt ml. humanitaarisen oikeuden

erotteluperiaate. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sotilaallinen toiminta ja toimijat tulee erotella siviililuontaisesta toiminnasta, siviilikohteista sekä -väestöstä. Sotilaallisia toimijoita ei siten lähtökohtaisesti tulisi käyttää katastrofiapuun tai etenkin humanitaariseen apuun liittyvään toimintaan.

26 artikla. USA:n sopimustoimittajien asema.

Artiklan mukaan USA:n sopimustoimittajiin ei sovelleta Suomen säädöksiä ja määräyksiä siltä osin kuin kyse on yritysten ja yhteisöjen luvituksesta ja rekisteröinnistä yksinomaan tavaroiden ja palveluiden toimittamiseksi USA:n joukoille Suomen alueella. Tällaisia tavaroita ja palveluita voivat esityksen mukaan olla esimerkiksi erilaiset elintarvikkeet, lääkkeet, verituotteet ja lääkintämateriaalit.

Suomessa Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu on tällä hetkellä ainoa veripalvelulaitos, jolla on Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen eli Fimean myöntämä toimilupa Suomessa.

Tulkintamme mukaan sopimus mahdollistaisi ainakin teoriassa USA:n joukkojen oman verihuollon Suomessa. Tällöin esim. verivalmisteita (verituotteita) ei ilmeisesti koskisi Suomessa muutoin noudatettavat laatukriteerit tai tuontiin, varastointiin ja jakeluun liittyvät vaatimukset. Vaikka mainitun kaltainen tilanne lienee epätodennäköinen, siihen on syytä varautua. Esimerkiksi Saksassa USA:n Eurooppaan pysyvämmiin sijoitetuilla joukoilla on omaa veripalvelutoimintaa.

Tällaisessa tilanteessa ei liene odotettavaa, että USA:n joukot toimittaisivat maahan omia verivalmisteitaan, vaan tällöin verivalmisteita ostettaisiin, ainakin tilanteissa, joissa joukkojen oma luovutustoiminta ei syystä tai toisesta olisi riittävää, Suomen Punaisen Ristin Veripalvelulta. Tästä syystä on välttämätöntä huomioida Fimean myöntämän Veripalvelun nykyisen toimiluvan laajuus ja soveltamisala, ainoana veripalvelutoimiluvallisena toimijana Suomessa. Nykyisen toimilupansa puitteissa Veripalvelulla ei ole laillista oikeutta toimittaa verivalmisteita suoraan USA:n joukoille, ja tähän liittyvää menettelyä ja mahdollisia muutostarpeita tulisi selvittää yhdessä Fimean kanssa.

Lisäksi tulee sopia siitä, millä kriteereillä ja minkälaisella menettelyllä mahdolliset päällekkäiset pyynnöt ratkaistaisiin, jos USA:n joukkojen ja Suomen muut kansalliset verihuollon tarpeet ylittäisivät käytössä olevan kapasiteetin rajat. Punaisen Ristin periaatteiden mukaisesti Suomen Punainen Risti noudattaa toiminnassaan, ml. Veripalvelutoiminta, tasapuolisuutta ja antaa apua puhtaasti tarveperustaisesti kaikille sitä tarvitseville. Ohjaavien kriteerien ja menettelyiden tulisi olla samat kaikissa mahdollisissa poikkeusoloissa, ei ainoastaan DCA-sopimusta sovellettaessa.

Holopainen Eeva
Suomen Punainen Risti